

16. Федорець Л.М. Управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств на регіональному рівні (на прикладі Черкаської області): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (економіка сільського господарства і АПК)" / Л.М. Федорець. – Херсон, 2010. – 22 с.

17. Машталір Я.П. Механізм управління зовнішньоекономічною діяльністю машинобудівного підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (машинобудування)" / Я.П. Машталір. – Хмельницький, 2009. – 23 с.

18. Дроздова Г.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. вузів. – К.: ЦНЛ, 2004. – 247 с. – Режим доступу: <http://www.ebk.net.ua/Book/ManagementZED/01-05/641.htm>

19. Паска І.М. Організація і економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств АПК: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.02 "Економіка сільського господарства і АПК" / І.М. Паска. – Миколаїв, 2000. – 21 с.

20. Фатенок-Ткачук А.О. Формування стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності машинобудівних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (машинобудування та приладобудування)" / Покровская. – Львів, 2009. – 32 с.

УДК 339.92

Іващук І.О.,
д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки
Тернопільський національний економічний університет
Іващук О.О.,
к.е.н., доцент кафедри банківської справи
Тернопільський національний економічний університет

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА ЯК ЗАГРОЗА ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ ТИСЯЧОЛІТТЯ

Постановка проблеми. У 2000 році на Саміті тисячоліття глави держав і урядів країн-членів ООН прийняли Декларацію Тисячоліття як програму покращення рівня життя населення світу до 2015 року. Досягнення довгострокових стратегій розвитку людства є пріоритетом соціально-економічної політики країн в останнє десятиліття. За своєю суттю Цілі розвитку стали базовими у згуртованості країн для виконання ними зобов'язань, взятими під час приєднання до Декларації Тисячоліття ООН. Досягнення Цілей Розвитку стало невід'ємною складовою політики більшості країн світу відповідно до прийнятих зобов'язань. Розвиток глобального партнерства вже сьогодні дає можливість хоча б частково вирішити проблеми бідності, голоду, освіти, охорони здоров'я та ін., що є особливо актуальними для країн, що розвиваються, та найменш розвинених, враховуючи не лише їх вироблену вже десятиліттями залежність від розвинених країн та зовнішньої допомоги, але й наслідки світових криз, зокрема, фінансової, продовольчої, екологічної тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання досягнення Цілей Тисячоліття та вирішення глобальних проблем є предметом дослідження як у працях науковців (О. Білоруса, Д. Лук'яненко, А. Філіпенка, О. Чернеги, С. Юрія та ін.), так і у доповідях міжнародних організацій, передусім ООН за сприяння інших організацій, зокрема при проведенні моніторингу досягнення поставлених завдань. Разом з тим, останні глобальні потрясіння та кризи внесли свої корективи у соціально-економічний розвиток країн, що потребує перегляду і завдань, задекларованих у Декларації Тисячоліття.

Постановка завдання. Метою статті є актуалізація глобальних проблем розвитку людства, що впливають на досягнення Цілей Тисячоліття, оцінка їх фінансового забезпечення, а також моніторинг виконання поставлених завдань у Декларації Тисячоліття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливостями сучасного становлення світогосподарських відносин є тенденції, які характеризуються нестабільністю, посилення дії чинників, що впливають на виникнення середньо- та довготермінових загроз. Незважаючи на проголошені Цілі розвитку людства в Декларації тисячоліття (ліквідація крайньої бідності та голоду, здобуття початкової освіти, гендерна рівність, зниження дитячої смертності та поліпшення здоров'я жінок-матерів, зменшення поширення серйозних захворювань, забезпечення економічної стійкості та формування глобального партнерства), досягнення яких мало б відбутися до 2015 р., більшість із них, на наш

погляд, не вдасться досягти до окресленого терміну. І причиною цього дедалі частіше є нестабільність в економічній сфері, зокрема фінансовій та торговій, загострення глобальних проблем.

Посилення глобальних проблем обґрунтовується дією як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників. Природньо, що подолання бідності видається утопічною ідеєю, адже особливо гострою ця проблема є для країн, де відсутній доступ до продуктів харчування; об'єктивними залишаються природні катастрофи тощо. Щодо суб'єктивних чинників, то у більшості вони пов'язані як результатами людської діяльності, політикою національних урядів та міжнародних організацій. Науковці слушно класифікують глобальні проблеми за сферами їх виникнення на геополітичні, природні, соціально-економічні [1], бо саме на вирішення останніх і спрямована Декларація Тисячоліття.

До загальнопланетарних проблем уже впродовж десятиліття відносять проблему подолання бідності. У докризовий період рівень злиденності зменшився з 46% у 1990 р. до 27% у 2005 р., а чисельність населення із доходом менше 1,25 дол. в день зменшилася відповідно із 1,8 млрд. осіб до 1,4 млрд. 2005 р. [2]. Світова економічна криза сповільнила темпи економічного зростання в країнах, негативно вплинула на торговельну та інвестиційну активність, що спровокувало порушення досягнутих результатів. Так, за прогнозами фахівців Світового банку, через кризу за межею бідності крім прогнозованого опинилося ще у 2009 р. 50 млн. осіб та у 2010 р. 64 млн. осіб, переважна більшість яких проживає в країнах Африки на південь від Сахари та Південно-Східній Азії. Дані прогнози водночас мають лише орієнтовний характер, оскільки статистична база країн, що розвиваються, не дозволяє у більшості швидко та адекватно проводити аналіз.

Забезпечення демографічної стабілізації залишається одним із нагальних питань. Прогнозована чисельність населення на 2050 р., подана на рис. 1, збільшуватиметься за рахунок суттєвого приросту і в менш розвинених регіонах, і в найменш розвинених. Зокрема, у 2005 р. середньорічні темпи зростання населення у країнах Африки становили 2,1% (слід урахувати показник смертності дітей, який є вищим, ніж в інших регіонах), Азії – 1,2%, Латинської Америки і Карибського басейну – 1,4%, проте в Європі приросту населення нема. За даними ООН значна частина цього приросту припаде на країни із великим рівнем фертильності, серед яких 39 країн Африки, 9 Азії, 6 в Океанії та 4 в Латинській Америці [3].

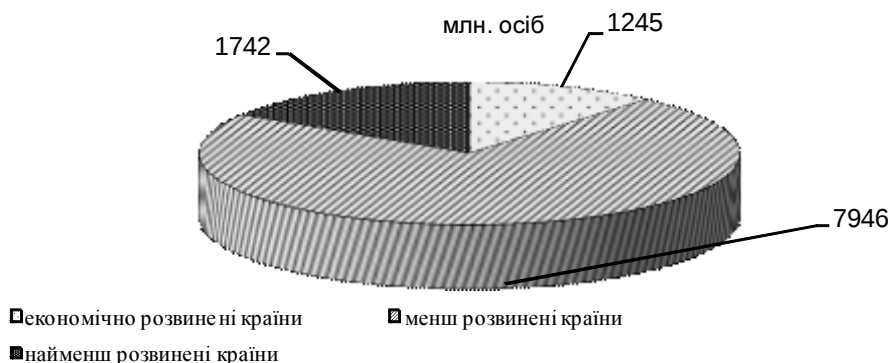

Рис. 1. Прогнозована чисельність населення, 2050 р.

Джерело: Складено за даними ЮНКТАД (Конференції ООН з торгівлі і розвитку) [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.unctad.org/Templates/Startpage.asp?intItemID=2068&lang=1>

Доступ до здобуття освіти (початкової, середньої та вищої) є суттєвим чинником, що впливає на рівень життя населення. Нині 110 млн. дітей у країнах, що розвиваються, не відвідують школу. Так, за прогнозом на 2015 р. їхня чисельність має зменшитися до 46,7 млн. осіб, проте за збереження наявних тенденцій цього досягти не вдасться, хоча помітний певний прогрес. Наприклад, частка неграмотної молоді (віком 15–24 роки) у найменш розвинених країнах зменшилась із 44% (у 1990-х рр.) до 35% (2000 р.), і орієнтовно має становити 23% у 2015 р. У світі частка неграмотного дорослого населення впродовж 1970–2000 рр. зменшилася з 37% до 20% – у результаті збільшення кількості осіб, які здобули першопочаткову освіту. 46% від загальної кількості дітей, що не відвідують школу, проживають у країнах Африки на південь від Сахари і 27% в країнах Південної Азії. Разом з тим, охоплення початкової освітою у країнах, що розвиваються, у 2008 р. досягло 89%, хоча не у всіх країнах зберігається гендерний паритет.

При здобутті початкової освіти простежується гендерна нерівність в країнах Африки на південь від Сахари та Західної Азії, середньої освіти – на цих же територіях та у країнах Південної Азії, вищої освіти – гендерне співвідношення близьке до паритету.

Одним із найбільш важливих питань не тільки бідних, а й багатих країн, що набуло глобального характеру, є охорона здоров'я. Країни, проголосивши у 1978 р. Алма-Атинську декларацію, визнали, що охорона і зміцнення здоров'я населення є складовою неухильного економічного і соціального розвитку, підвищенню якості життя. Нині до нагальних проблем, що потребують розв'язання, належать:

1) дитяча смертність у віці до 5 років (на 1000 народжених) та охорона материнства. Разом із тим темпи дитячої смертності зменшилися з 2,3% у 1980-х рр. до 1,9% в наступному десятилітті. Показники смертності дітей даного віку скоротилися з 12,5 млн. у 1990 р. до 8,8 млн. у 2008 р., хоча недостатні для досягнення Цілей Тисячоліття. Другою за вагомістю причиною дитячої смертності є хвороби, що передаються через вживання непридатної для споживання води [4]. Нині більш як 1 млрд. осіб у світі не забезпечені питною водою. На наш погляд, дану проблему слід розглядати в іншій площині: забезпечення здоров'я дітей шляхом їхнього повноцінного харчування, створення відповідних умов на робочих місцях для матерів у період вагітності. Так, у світі в середньому 62% пологів відбуваються з допомогою кваліфікованих акушерів, у найменш розвинених країнах – 32%, хоча цей показник доволі варіює: 6% – в Ефіопії, 11% – у Непалі, 44% – у ЦАР, 14% – Афганістані, 86% – у Судані.

2) надання якісних медичних послуг. Як свідчить аналіз, значний ефект дає впровадження комерційної системи медичних послуг за умови зменшення витрат урядів, що є неможливим та фінансово обтяжливим у країнах із низьким рівнем доходів. Наприклад, щоб до 2015 р. досягти виконання завдань у сфері охорони здоров'я, що визначені в Цілях розвитку тисячоліття, необхідно втричі збільшити кількість медичного персоналу в країнах Африки, тобто на 1 млн. осіб.

Щодо інших проблем, то фінансова криза лише поглибила проблеми на світовому ринку праці, що сприяло зростанню кількості мігрантів у світі. Безперечно, міжнародна міграція є одним із заходів, котрі дають змогу підвищити добробут мігрантів і членів їхніх сімей. На сучасному етапі міграція населення має двоякий ефект. По-перше, як правило, мігрує населення з бідних країн за умови голоду, безробіття та воєнних загроз у національних державах. Так, за даними ООН, кожний десятий житель розвинених країн є мігрантом, а в країнах, що розвиваються, – один із кожних 70. Першість належить США, де кількість мігрантів становить близько 42,8 млн. Незважаючи на зростання кількості мігрантів у світі (192 млн. у 2005 р. і 214 млн. у 2010 р.), їхня частка становить 3,1% від усього населення світу. Згідно з прогнозами, близько 61% міжнародних мігрантів проживатимуть у розвинених країнах, а 39% – у країнах, що розвиваються. У 2010 р. на частку міжнародних мігрантів припадало 10% населення розвинених держав і лише 1,4% населення країн, що розвиваються. Щодо географії, то найбільша кількість мігрантів припадатиме на країни Європи (33%), Азії (28%), Північної Америки (24%), Африки (9%), Латинської Америки, Карибського басейну та Океанії – по 3% у кожному регіоні (табл. 1). Із огляду на це слід зазначити, що неконтрольована та нелегальна міграція (нині таку можна спостерігати при виїзді громадян із України і країн СНД за кордон) становить серйозну загрозу для світової спільноти.

Таблиця 1

Чисельність міжнародних мігрантів та їхніх розподіл за регіонами, 1990–2010 рр.

Регіон	Число міжнародних мігрантів, млн. осіб		Приріст (млн. осіб)	Відсотковий розподіл		Відсоткова частка жінок-мігрантів	
	1990 р.	2010 р.		1990	2010	1990	2010
<i>Світ</i>	155	210	55	100	100	49	49
• Розвинені регіони	82	128	46	53	61	52	52
• Менш розвинені регіони	73	82	9	47	39	45	45
• Найменш розвинені регіони	11	12	1	7	6	47	48
<i>Африка</i>	16	19	3	10	9	46	48
<i>Азія</i>	50	58	8	32	28	45	44
<i>Латинська Америка і Карибський басейн</i>	7	7	0	5	3	50	50
<i>Північна Америка</i>	28	50	22	18	24	51	50
<i>Європа</i>	49	70	20	32	33	53	53
<i>Океанія</i>	4	6	2	3	3	49	51

Джерело: Складено за даними Світового банку [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTDECPROSPECTS/>

Водночас дешева робоча сила, здебільшого нелегалізована та нереєстрована, дає змогу наймачам отримувати доходи, звільнені від обліку й оподаткування. Так, у 1976 р. лише 6% країн висловили стурбованість щодо процесу міграції і вжили обмежуючі заходи, а в 2001 р. їхня кількість збільшилася до 40%. Разом із тим, як підтверджує практика, значною є еміграція кваліфікованих осіб, що зумовлює проблему їхнього працевлаштування за фахом (рис. 2).

По-друге, міграція населення в пошуках роботи – це заробіток коштів, які мігранти спрямовують у свої країни для власних родин, що дає змогу підвищити їхній добробут. У деяких країнах (Албанія, Ямайка, Нікарагуа, Самоа та ін.) грошові перекази емігрантів становлять десятину від валового національного продукту. За даними МВФ, мігрує населення як розвинених країн, так і тих, що

розвиваються. Його захищають національні комітети, у міжнародному просторі – Організація Об'єднаних Націй, зокрема Департамент із економічних і соціальних питань, Комітет із питань трудящих-мігрантів, Група Світового банку.

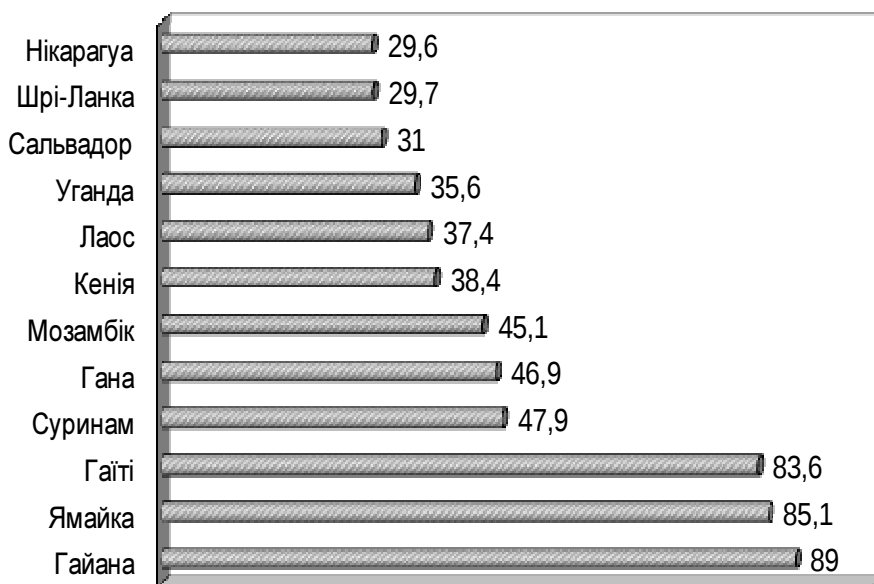

Рис. 2. Рівень еміграції кваліфікованих осіб у загальному обсязі емігрантів з країни (%).

Джерело: Складено за даними Світового банку. [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTDECPROSPECTS/>

У післякризовий період помітною стала і тенденція збільшення кількості осіб, що працюють на небезпечних та нестабільних робочих місцях, які за даними Міжнародної організації праці становили у 2009 р. 49-53% всіх робочих місць у світі.

Через погіршення економічних умов діяльності країн, зменшення темпів економічного зростання та послаблення через наслідки кризи соціального захисту населення, особливої гостроти набуває проблема продовольчої безпеки. За даними Світового банку, незважаючи на численні зусилля міжнародних організацій та задекларовані Цілі Тисячоліття, помітних зрушень у зменшенні кількості людей, що голодує, непомітно: у період 1990-1992 рр. їх голодувало 817 млн. осіб на планеті, у 1995-1997 рр. – 787 млн., у 2000-2002 рр. – 806 млн., то за період 2005-2007 рр. – 830 млн. І більшість голодуючих припадає на країни Африки, Південної та Південно-Східної Азії. Дана проблема поглиблюється і через продовольчу кризу.

Не менш важливими залишаються й наступні проблеми, визначені фахівцями ООН як актуальні: зміна клімату, зважаючи на збільшення кількості природних катаклізмів та катастроф, а відповідно, і зростання матеріальних та людських втрат, причому найчастіше вони відбуваються в бідних країнах (97% ризику загибелі внаслідок природних катастроф припадає на населення країн, рівень доходів яких низький або нижчий середнього); військові конфлікти, які спонукають населення покидати свої території, наприклад, у 2009 р. 42 млн. людей мігрували через локальні конфлікти (4/5 з них – з країн, що розвиваються).

На сьогодні окремі країни світу залишаються відмежованими від нього, переживаючи не тільки продовольчий, але й інформаційний голод, адже одним із рушійних чинників глобалізації та розвитку світового господарства нині є інформатизація суспільства, що виявляється передусім в усуненні часових бар'єрів стосовно переміщення інформації. Створення єдиного інформаційного поля є, безперечно, позитивним процесом, проте нині є великий «цифровий розрив» між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, і малорозвиненими, основні показники якого – доступність телефонного зв'язку, чисельність комп'ютерів та користувачів мережі Інтернет (рис. 3). Обсяг інформаційного обміну за допомогою мережі Інтернет подвоюється через кожних 100 днів, тобто щорічно збільшується в 7,3 раза. Новітні телекомунікаційні й інформаційні технології дали змогу створити наднаціональні мости, завдяки яким інформація легко поширюється за державні кордони, тобто створюється глобальний кіберпростір. Доступ до нових технологій розширив мережу поширення інформації, показником чого є комп'ютеризація та мобілізація населення. Проте розташування користувачів Інтернет не рівномірне: 50% проживають у США, 40% – в Європі, 5% – в Японії і Кореї; на всі інші країни припадає також 5%.

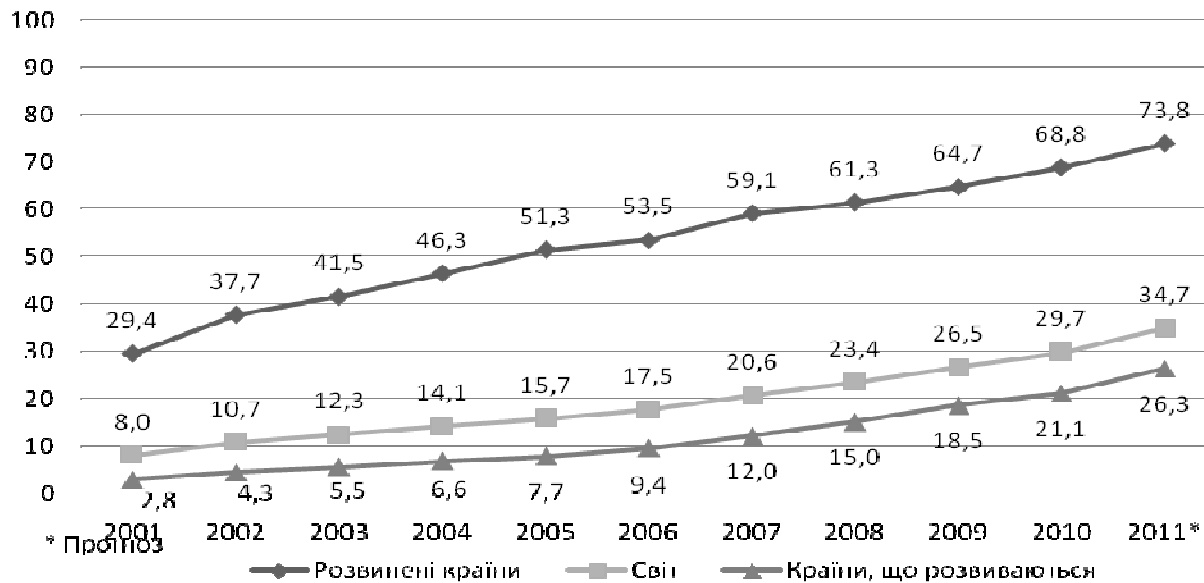

Рис. 3. Динаміка розподілу користувачів Інтернет в розвинених країнах та країнах, що розвиваються (на 100 жителів)

Джерело: Складено за даними World Telecommunication/ICT Indicators Database [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.itu.int/ITU-D/ict/statistics/>

Якщо проаналізувати частку населення, котре користується мережею Інтернет, то в різних країнах можна помітити суттєві відмінності. Лідирують в цьому переліку Ісландія і Норвегія (рис. 4), а Україна суттєво відстає за даним показником від європейських країн. Щодо регіонального розподілу, то перше місце у 2011 р. займали країни Європи (74,4 користувачі на 100 жителів), а останнє – країни Африки (12,8 користувачів).

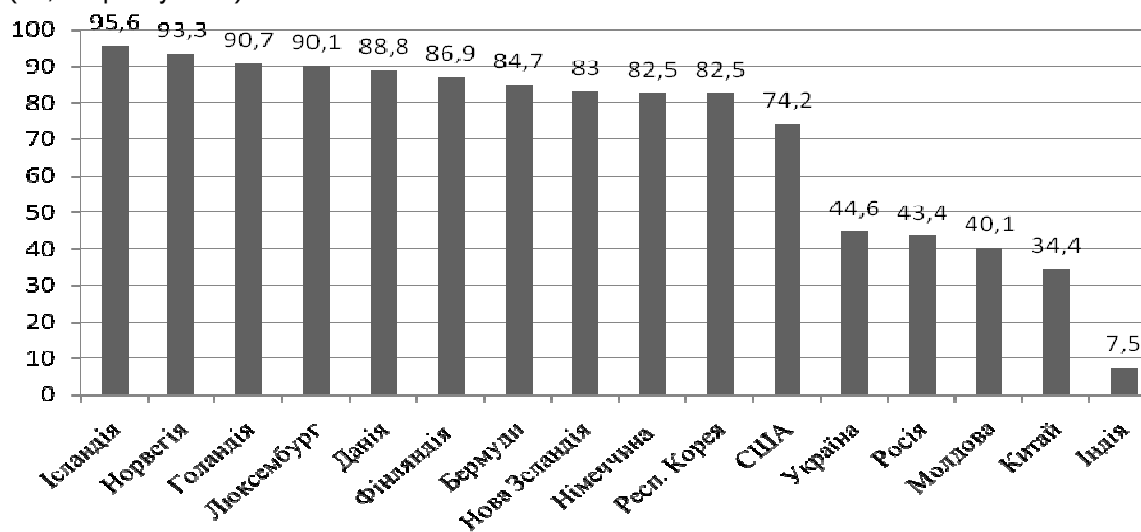

Рис. 4. Використання мережі Інтернет в деяких країнах світу, 2010 р. (кількість користувачів на 100 жителів).

Джерело: Складено за даними Світового банку: World Development Indicators Online (WDI) [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://ddp-ext.worldbank.org/ext/DDPQQ/report.do?method=showReport>

Разом із цим, регіональний розподіл користувачів комп'ютерів підтверджує, що для деяких країн світу характерні низький рівень розповсюдження комп'ютерів та ізолюваність від світового інформаційного простору. Слід зазначити, що програми комп'ютеризації населення не можуть бути власне проблемою бідних жителів, які проживають менш як на 1 дол. США в день, – це є проблемою держави, обумовленою численними прорахунками у реалізації програм розвитку, в т. ч. й спрямованих на впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій.

Хоча протягом 1994–2009 рр. зростання кількості телефонних ліній було не таким значним, як щодо забезпечення мобільними телефонами, проте в останньому випадку помітною є різниця між розвиненими країнами та тими, що розвиваються (слід урахувати, що до них належать і країни з

низьким рівнем доходів, як наприклад, Афганістан, Камерун, Кенія та ін.). Якщо проаналізувати забезпеченість населення засобами мобільного і телефонного зв'язку, то стає зрозумілим, що лідирують країни з високим рівнем доходів, але в динаміці найпозитивніша тенденція спостерігається в країнах із низьким рівнем доходів – кількість користувачів телефонного та мобільного зв'язку впродовж 12 років зросла приблизно у 13 разів.

Уряди економічно-розвинених країн беруть безпосередню участь у світових диспутах із питань глобальних проблем, бідності, допомагаючи бідним країнам, за їх ініціативи створюються громадські організації, фонди, зокрема найдієвішою є кредитна політика Міжнародного валютного фонду (діє Ініціатива надання допомоги найбіднішим країнам із тяжким тягарем зовнішнього боргу), Групи Світового банку (безпроцентні кредити МАР найбіднішим країнам) та ін. Група Світового банку (структурно складається з Міжнародного банку реконструкції і розвитку, Міжнародної асоціації розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародного агентства з інвестиційних гарантій, Міжнародного центру з урегулювання суперечок) є одним із головних донорів у підтримці програм зменшення бідності та фінансового оздоровлення економік бідних країн. Найважливішу роль у цьому відіграють МБРР та МАР, які спрямовують мобілізовані фінансові ресурси на потреби найбідніших верств населення, надаючи кредити для досягнення Цілей розвитку тисячоліття. Регіональний розподіл кредитів МБРР/МАР є здебільшого рівномірним, за винятком країн Близького Сходу (рис. 5).

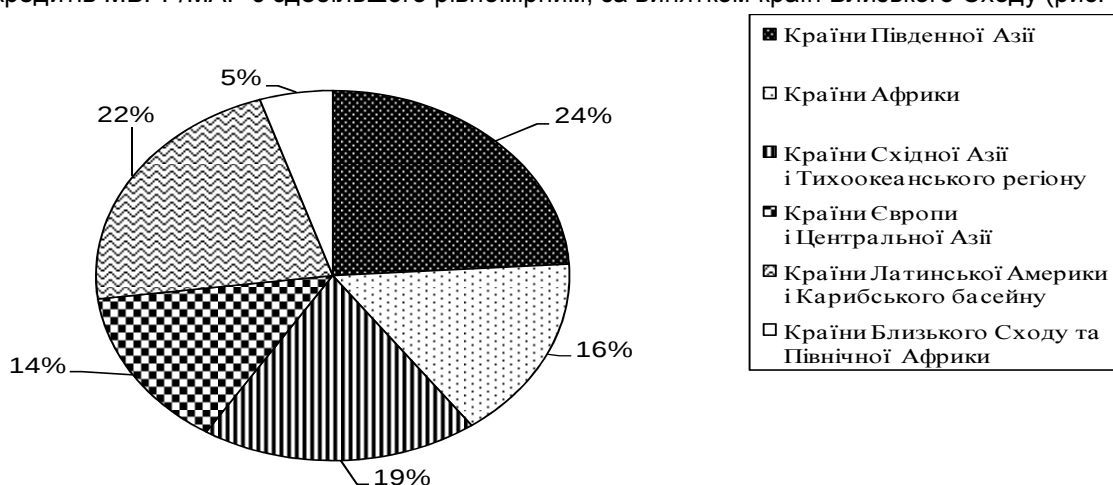

Рис. 5. Загальний обсяг кредитування МБРР/МАР щодо регіонів у 2011 р. (частка країн у загальному обсязі на суму 24,7 млрд. дол. США) [5]

Розподіл обсягів кредитів МБРР/МАР за основними напрямками свідчить про зменшення обсягу фінансування людських ресурсів у 2008 р. порівняно з попередніми роками, хоча він збільшився порівняно з 2000 р. Разом із тим, у 2005 р. зріс обсяг коштів, спрямованих на розвиток сільських районів, охорону навколишнього середовища, раціональне використання природних ресурсів, соціальний розвиток, розвиток фінансового і приватного секторів, торгівлю. Проте за даними Світового банку за 2008 фінансовий рік зменшилося кредитування с/г розвитку, людського розвитку, фінансування проектів, пов'язаних із соціальним захистом населення; проте зросли видатки на кредитування управління державним сектором, розвиток фінансового і приватного секторів, міського розвитку. У 2010 р. порівняно із 2008 р. суттєво зменшилася частка кредитів на управління державним сектором (на 8%), на 3% зменшилося фінансування міського розвитку, на 4% на охорону навколишнього середовища, на 2% - торгівлю, разом з тим, зросло фінансування проектів соціального захисту, розвитку людських ресурсів, фінансового та приватного секторів. Тематичні напрямки розподілу обсягів кредитування МБРР/МАР у 2011 р. наведено на рис. 6.

Про важливість соціального розвитку людей свідчить зростання чисельності проектів МАР у соціальних секторах, де майже вдвічі збільшилась їхня кількість у сфері охорони здоров'я, харчування і народонаселення. Отже, одним із пріоритетних завдань Світового банку був і залишається розвиток людських ресурсів. Допомога в цьому напрямку передбачає вироблення: багатосекторальної стратегії боротьби зі смертоносними хворобами, надання базових послуг у сфері охорони здоров'я, нетрадиційність у підходах щодо надання послуг у сфері освіти бідному населенню, постійне акцентування на соціальному захисті за сприяння соціальних фондів і реформування структури соціальних витрат.

Вивчаючи питання фінансової допомоги бідним країнам згідно з цілями розвитку, дослідники дійшли до висновку, що бідні країни бажають отримувати гранти, на відміну від кредитів, і рівень ефективності допомоги залежить від розвитку державних інститутів, які не завжди правильно розподіляють одержані

кошти. Але важливою є допомога бідним країнам, насамперед, на соціальні потреби. Так, спрямовуючи кошти у такі країни, інвестор має дбати насамперед не про швидкість та обсяги віддачі (наприклад, впродовж останніх років було спрямовано у країни Африки незначні обсяги інвестування з огляду на високий ступінь ризику. Проте для досягнення 7% економічного зростання в рік необхідно інвестувати більш як 17 млрд. дол.), а йдеться і про соціальний ефект, який вони можуть забезпечити. Зокрема, це інвестиції в людський капітал, у його здоров'я, освіту з метою навчання людей бізнесу, організовуванню малих підприємств, а керівництва цих держав – управлінню процесами в країні.

Рис. 6. Тематичні напрямки розподілу обсягів кредитування МБРР/МАР у 2011 р.

Джерело: Складено за даними Всесвітній банк. *Годовой отчет 2011. Обзор деятельности за год.* [Electronic Resource]. – Mode of access: http://siteresources.worldbank.org/EXTANNREP2011/Resources/8070616-1315496634380/WBAR11_YearInReview.pdf

Все таки позитивні зрушення фінансової підтримки помітні. Так за період 1990-2009 рр. на 26% зменшилася смертність жінок при родах, знижується дитяча смертність. У 2010 р. надходження прямих іноземних інвестицій становили 4,6% ВВП. Щодо покращення умов ведення бізнесу, то такі країни як Замбія, Кабо-Верде, Руанда у 2010 р. ввійшли в 10 країн світу, що досягли найбільшого покращення умов ведення бізнесу.

Разом з тим, вважаємо, що на сьогодні проблема соціально-економічного розвитку країн, що розвиваються, і малорозвинених потребує у світовій спільноті пошуку нових механізмів вирішення. Сучасний підхід до стратегії зменшення бідності формувався протягом 50 років відповідно до зміни розуміння суті проблеми. У 1950–1960-і рр. головним засобом забезпечення такої стратегії були інвестиції у фізичний капітал та інфраструктуру. В 1970-і рр. визначено потребу в інвестуванні сфери охорони здоров'я та освіти. Головні положення щодо цього були зафіксовані у Доповіді Світового банку про світовий розвиток у 1980 р. У 1980-х рр. акцент змістився на економічні аспекти управління. Було визначено два основних елементи стратегії: сприяння зростанню, що ґрунтоване на інтенсивному використанні робочої сили, з допомогою великої економічної відкритості; надання базових послуг бідним у сфері охорони здоров'я та освіти. У 1990-х рр. були розглянуті аспекти управління та створення належних інститутів. Стратегія полягала у створенні широких можливостей для боротьби з бідністю і сприянні щодо використання можливостей і підвищення рівня захищеності.

Як перспективні напрями вирішення глобальних проблем країн ефективним вважаємо перегляд інституційного механізму забезпечення допомоги, зокрема надання переваги коротко- та середньостроковим програмам підтримки з метою скорочення терміну отримання очікуваного ефекту; щодо вирішення проблем гуманітарного спрямування, то вони потребують зниження бюрократичних процедур та врахування фактору часового ризику. Разом з тим, слід враховувати особливості розвитку та специфіку діяльності регіонів світу, що у майбутньому при вірному підході забезпечить необхідний результат, адже є території, проблеми яких можна вирішити на рівні інтеграційних угруповань.

Висновки з даного дослідження. Провівши аналіз глобальних проблем розвитку людства та можливостей досягнення Цілей Тисячоліття, приходимо до одного висновку – на сьогодні у світі не вироблено ще єдиної концепції розвитку країн та механізму досягнення Цілей Тисячоліття. За твердженням нобелівського лауреата Джозефа Стігліца найважливішим уроком для країн стало те,

що моделі, що використовувалися у період до кризи, не змогли її передбачити і не забезпечили швидкого реагування на наслідки [6]. І така позиція має право на існування, бо наслідки кризи виявилися наймасштабнішими за часів усіх криз та вразили найперше економічно розвинені країни. Так, збільшення нерівності в доходах спостерігається в більшості країн світу, що суперечить теоремі Хекшера-Оліна-Самуельсона [7].

Щодо проблем бідності та її подолання, освіти, охорони здоров'я, то очевидним є необхідність зміни підходів до розв'язання проблеми. Країнам, населення яких знаходиться за межею бідності, потрібна реальна фінансова допомога у вигляді інвестицій у пріоритетні напрями економічної діяльності, в освіту та охорону здоров'я, забезпечення доступу до нових технологій та засобів зв'язку. Зокрема, потребує сприяння механізму фінансової підтримки продовольчої безпеки в країнах Африки, наприклад, виділення 10,3 млрд. дол. США 36 країнам Африки на правильне і повноцінне харчування може скоротити дитячу смертність на 1,1 млн. та на 30 млн. зменшення кількості дітей, що страждають затримкою росту [8]. Для прикладу, забезпечення розвитку середнього класу в країнах Африки з 34% у 2010 р. до 42% у 2060 р. сприятиме зменшенню частки населення, що живе на менше ніж 1,25 дол. в день з 44% у 2010 р. до 33% у 2060 р., що позитивно вплине на підвищення його доходів [9]. Тобто кінцеві результати від проведення заходів, спрямованих на досягнення Цілей Тисячоліття, будуть залежати від ефективності обраних механізмів та інструментів їх досягнення.

Таким чином, аналіз функціонування країн у глобальному просторі виявив значні диспропорції в їхньому соціально-економічному розвитку, що є причиною неможливого забезпечення реалізації інтересів усіх країн та нестабільності ступеня відкритості національних економік. За таких умов консолідація зусиль як світової спільноти, так і країн, які потребують першочергової допомоги та фінансової підтримки, сприятиме досягненню окремих Цілей Тисячоліття та підвищення рівня життя населення.

Література

1. Чернега О.Б. Глобальні проблеми сучасності та їх вплив на розвиток світового господарства / О.Б. Чернега, В.В. Опалько. – Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2010. – Випуск 2 (8). // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vsuem/2010_2/pdf/Chernega.pdf
2. The Millennium Development Goals Report 2011 [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/%282011_E%29%20MDG%20Report%202011_Book%20LR.pdf
3. The state of world population 2011 [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://foweb.unfpa.org/SWP2011/reports/EN-SWOP2011-FINAL.pdf>
4. Human Development Report 2005: International cooperation at a crossroads: Aid, trade and security in an unequal world. [Electronic Resource]. – Mode of access: http://hdr.undp.org/reports/global/2005/pdf/HDR05_chapter_4.pdf
5. Всемирный банк. Годовой отчет 2011. Обзор деятельности за год. [Electronic Resource]. – Mode of access: http://siteresources.worldbank.org/EXTANNREP2011/Resources/8070616-1315496634380/WBAR11_YearInReview.pdf
6. Andersen Camilla Rethinking Economics in a Changed World [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2011/06/Andersen.htm>
7. Milanovic Branko. More or Less // Finance & Development, September 2011, Vol. 48, No. 3 [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2011/09/milanovic.htm>
8. Sheeran Josette . Preventing Famine // Finance & Development, December 2011, Vol. 48, No. 4 Growth [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2011/12/sheeran.htm>
9. Africa in 50 Years' Time: The Road Towards Inclusive Growth [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/Africa%20in%2050%20Years%20Time.pdf>